

משרד החינוך
המינהל הפדגוגי
אגף בכיר לארגון לימודים
הפיקוח ליישום חוק זכויות התלמיד

"והגדת לבנד"

הגדה לדורות

"צא ולמד", המילים בהן מתחילה ההגדה, הן ביטוי הלקוח ממדרש ההלכה. ומכאן אנו מגיעים לציווי "והגדת לבנד"

חג הפסח בעין זכויות הילד/ה

"והגדת לבנד ביום ההוא לאמר... (שמות יג 8). קהל היעד העיקרי בקריאת ההגדה הוא הדור הצעיר – הבנות והבנים. להם צריך לספר ביציאת מצרים, כדי שיידעו - ויעבירו את הסיפור לדורות הבאים

יחידות הוראה לחג הפסח המשלבות בלמידה:

מוטיבים מרכזיים בסיפור החג ומאפייניו
עקרונות מובילים באמנת זכויות הילד

כתבו:

טובה בן ארי, מפקחת ליישום זכויות התלמיד/ה
יוסי מיכל, מדריך ארצי ליישום זכויות התלמיד/ה

משרד החינוך
המינהל הפדגוגי
אגף בכיר לארגון לימודים
הפיקוח ליישום חוק זכויות התלמיד

המסר במסורת - " והגדת לבנך " - הגדה לדורות

מבוא :

"בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאלו הוא יצא ממצרים." [מתוך ההגדה]

ההגדה – היא אחד האמצעים במסורת, המעבירה מסרים לאדם ולאומה. ההגדה מורה לנו להגיד, לספר, לחנך, לעצב את דעת המאזינים לנו, לספר את המורשת היהודית בכדי לחזק את שייכותנו לעם ולמדינה.

הגדת פסח מספרת לכולנו את סיפור האומה במספר דרכים – לסוגי נמענים שונים, לילדים ומבוגרים שונים, מתוך הנחה שכולנו שונים. אחריותנו היא ללמוד מניסיון העבר, משורשי המסורת כדי שנטיב ללמד את ילדינו בהווה ובעתיד.

בדרך זו יבינו את המסרים הנ"ל אנשים שונים.

ההלכה קובעת שעלינו לספר ולהורות לבנים, לחנך את דור ההמשך, כל אחד בדרכו, תוך כדי התחשבות באישיות, בתכונות, בצרכים ובמניעים השונים. עלינו להעביר את המסר שבמסורת בצורה מובנית ואופטימלית לכל. זו התקשורת הטובה ביותר בינינו לבין ילדינו - דור ההמשך.

"כנגד ארבעה בנים דיברה תורה..." לכל אחד מאיתנו יש תכונות ומאפיינים משלו, לכל נמען יש את צורת הפניה לו כמוען.

רק אם נבנה שיח יעיל המבוסס על סובלנות ואמון, ותהיה בו פעילות גומלין בין המוען לנמען, נוכל לקדם למידה משמעותית ושייכות למסורת. על כן מורה לנו ההגדה כיצד ליישם שיח בין מבוגרים לצעירים, בדרך שהמוען (המבוגר) יתאים את דבריו לנמען (צעיר/ה), קרי, שיתחשב בנמען, יגלה סובלנות כלפיו, יקבל אותו, יסביר לו ועצב את המסרים בהתאם לאישיות/ה של הצעיר/ה, ידע לשלב אותו ויביא לכך שיהיו ביניהם יחסי גומלין של שווים.

הציווי הוא " והגדת לבנך " - לכולם, והכוונה לכל אחד מאיתנו !

ציווי זה הוא כביכול פניה אישית, אך למעשה זו פניה להמונים - לכל בית ישראל ! בספור יציאת מצרים, פרעה מתיר בתחילה רק למבוגרים לצאת ממצרים ולא כפי שמשא ביקש "בנערינו ובזקנינו נלך", ועל כן מוטלת עלינו החובה המוסרית לחנך ולהנחיל את הצו "והגדת לבנך".

הילדים והנוער, חייבים להכיר את ההיסטוריה היהודית ואת יסודות האמונה היהודית, כי רק מי שמאמין יכול להיגאל ורק מי שמכיר את ההיסטוריה היהודית רצופת התלאות - יעמיק שורשיו בארץ, וזו תהיה גאולה לדורות, כי מצרים מסמלת גלות וירושלים מסמלת חרות.

אלו רק אחדים מהסימנים המוסכמים ו/או המסרים בתרבות היהודית - בכל מקום.

האם את המסרים שמעבירה ההגדה ניתן יהיה ללמד ולהנחיל באותה דרך לכולם?

משרד החינוך
המינהל הפדגוגי
אגף בכיר לארגון לימודים
הפיקוח ליישום חוק זכויות התלמיד

כותבי ההגדה שהסתמכו על התורה [ספר שמות יב - יג] חילקו את האוכלוסייה שלנו לארבע קבוצות {נמענים מייצגים}, ואנו צריכים להסביר להם {לעצב את המסר} – בדרכים שונות ומותאמות להם - את הילכות פסח ואת הצו "והגדת לבנך" בדרך שתתאים ותתכוון אל קבוצות אלה.

אנו מחויבים להשתמש בכל אמצעי התקשורת שיש בידינו

להצפנת הערכים וההתנהגויות הראויים ברמה האישית והלאומית,

כדי שכל תהליך הלמידה יופנם, יחוזק ויועבר לדור הבא!

מתוך הגדת פסח:

עבדים היינו לפרעה במצרים, ויוציאנו יי אלהינו משם ביד חזקה ובזרוע נטויה. ואלו לא הוציא הקדוש ברוך הוא את אבותינו ממצרים, הרי אנו ובנינו ובני בנינו משעבדים היינו לפרעה במצרים. ואפילו כלנו חכמים, כלנו נבונים, כלנו זקנים, כלנו יודעים את התורה, מצוה עלינו לספר ביציאת מצרים. וכל המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה משבח.

ברוך המקום, ברוך הוא. ברוך שנתן תורה לעמו ישראל, ברוך הוא. כנגד ארבעה בנים דברה תורה. אחד חכם, ואחד רשע, ואחד תם, ואחד שאינו יודע לשאול.

חכם מה הוא אומר? מה העדות והחקים והמשפטים אשר צוה יי אלהינו אתכם? ואף אתה אומר לו כהלכות הפסח: אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן.

רשע מה הוא אומר? מה העבדה הזאת לכם? לכם - ולא לו. ולפי שהוציא את עצמו מן הפלל כפר בעקר. ואף אתה הקהה את שניו ואמר לו: בעבור זה עשה יי לי בצאתי ממצרים. לי - ולא לו. אילו היה שם, לא היה נגאל.

תם מה הוא אומר? מה זאת? ואמרת אליו: בחזק יד הוציאנו יי ממצרים, מבית עבדים.

ושאינו יודע לשאול - את פתח לו, שנאמר: והגדת לבנך ביום ההוא לאמר, בעבור זה עשה יי לי בצאתי ממצרים.

משרד החינוך
המינהל הפדגוגי
אגף בכיר לארגון לימודים
הפיקוח ליישום חוק זכויות התלמיד

"כנגד ארבעה בנים..."

מערך הלמידה בכיתה

תהליך הלמידה : עבודת חקר קבוצתית

לימוד עמיתים

דיון בקבוצות

חומרי הלמידה : לכל תלמיד/ה הגדה שונה

לכל קבוצה- פרשנויות לדברי אחד הבנים בכרטיסייה מעוצבת וייחודית.
(בגב הפרשנות היה אחד מסיפורי חז"ל בנושא הקשר היהודי לא"י)

חלק ראשון

1. מיהם ארבעת הנמענים - הבנים שמייצגים את הנמענים השונים באוכלוסייה?
2. שערורשמו לפניכם מהם התכונות של כל אחד מהם לדעתכם - מבלי לקרוא עליהם בהגדה.

דוגמה לרישום על הלוח : רישום כינויי הבנים ו-2-3 אפיונים של כל אחד מהם

חכם	רשע	תם	שאינו יודע לשאול
חשיבה	רצון להרע	תמימות	ביישן ?
הסקת מסקנות	לגלוג	מאמין בקלות	פוחד , חושש ?
חקירה	חורש מזימות	נוטה לא לברר	חושב לפני ? ...
רכילות	מקבל את שנאמר לו	אין לו כישורי תקשורת	

משרד החינוך
המינהל הפדגוגי
אגף בכיר לארגון לימודים
הפיקוח ליישום חוק זכויות התלמיד

3. בשלב זה יחולקו כרטיסיות לתלמידים. הכרטיסיות בצבעים אחידים – לכל בן בהגדה.
בכל כרטיסייה –
שם הבן והנאמר עליו בהגדה.
דברי פרשנות – רש"י, אברבאנל, הרב עדין שטיינצלץ, הרב שמואל כהן אבידור, הרב
מצגר, וסיפורי חז"ל.
בחלק האחורי של הכרטיסייה – סיפורי חז"ל על ארץ ישראל במטרה להעשיר למידה
עקיפה ומתרימה.

חלק שני – עבודה בקבוצות

ח כ ס

עיינו בהגדה, וקראו על **הנמען הראשון** :

1. קראו את דף הפרשנות.
 2. מהי שאלת החכם ? מהי העדות?
 3. איזה מסר הוא מבקש למסור בשאלתו? { שימו לב מיהו המוען ? }
 4. רשם הקבוצה ירשום את עיקרי הדיון – מיהו המוען? [אלוקים]
מהי התשובה לחכם?
- ת:** אתה - אביו , אנחנו , כל אדם שנשאל, מלמדים אותו את הלכות פסח עד האחרונה.
אנחנו מסבירים את המסרים בדרכים שונות , כך אנו מוענים { מקיימים את חג
הפסח } , ובחרים את הדרכים לעצב את המסרים, וגם נמענים. בדרך זו מתרבים
מעגלי התקשורת של חיינו.
בשאלת החכם, כמו גם בתשובה - קיים משחק של מסרים.
5. עיינו באמנת זכויות הילד, ובדקו אילו זכויות באות לידי ביטוי בתשובה לחכם?
- ת:** לדוגמה : הזכות לזהות ולתרבות המתממשת באמצעות למידת ההלכות והמסורות
של העם והתרבות היהודית. הזכות לחינוך המתממשת באמצעות הרחבת מעגלי
התקשורת המאפשרים לכל אחד מאיתנו לרכוש ידע ולהתפתח, הזכות למידע
והזכות להישמע.

משרד החינוך
המינהל הפדגוגי
אגף בכיר לארגון לימודים
הפיקוח ליישום חוק זכויות התלמיד

ר ש ע

עיינו בהגדה, וקראו על **הנמען השני**:

1. מיהו הנמען?

2. מה הרשע שואל? ["מה העבודה הזאת לכם?"]

3. איזה מסר משתמע [נובע] מהשאלה שלו?

4. מה "הרשע" רוצה שאנחנו נבין משאלתו?

5. האם השאלה ששואל הרשע מתאימה לדמות שרשמנו את תכונותיה על הלוח?

6. קראו את דברי הפרשנים –

א. למה רומז הרשע?

ת: מוציא עצמו מן הכלל, בשביל מה אני צריך?

ב. כיצד מאפיינת השאלה את הדמות?

ת: מוציא עצמו, מתנגד, יוצא נגד... פועל ברשעות, מייצג את דעת הכופרים לאותה תקופה.

ג. איך נגיב למסר של לגלוג וקנטרנות?

ת: ההגדה באמצעות מסר סמוי הופכת אותנו מנמענים למוענים - כי אנחנו צריכים להסביר, למסור, לנטרל, להוכיח לו את אמיתות דבריך, לכוון אותו לחשיבה אחרת ואולי אף לנסות לחנכו "מחדש"

ד. מיהו המוען?

ת: אתה, המוען אומר לו "הקהה את שיניו ואמור לו..." [התשובה היא המסר]

ה. מהו המסר כאן?

ת: המסר – תבטל טיעוניו, ענה תשובה ברורה שתעמיד אותו במקום, מאחר והרשע כופר בעיקר ורק המאמין נגאל. גאולה – אות לאמונה.

ו. מה הייתם אתם עונים לו?

ת: "בעבור זה עשה לי...", " ..ומדוע לי?..."

ז. מהו המסר בתשובה הסמויה?

ת: במסר: אני מקיים את המצוות, ה' הוציא אותי ממצרים, משעבוד לגאולה מכיוון

שאני מקיים – אני נגאל, מתוך הזדהות אישית.

7. עיינו באמנת זכויות הילד, ובדקו אילו זכויות תפגענה כתוצאה מדברי הרשע

והתנהגותו

משרד החינוך
המינהל הפדגוגי
אגף בכיר לארגון לימודים
הפיקוח ליישום חוק זכויות התלמיד

ת: כל אותן זכויות שמתממשות באמצעות התנהגותו של החכם עלולות להיפגע כתוצאה מהתנהגות הרשע (זהות, תרבות, השתתפות). זכויות נוספות לדוגמה: הזכות להשתלב, הזכות לביטחון.

ת ס

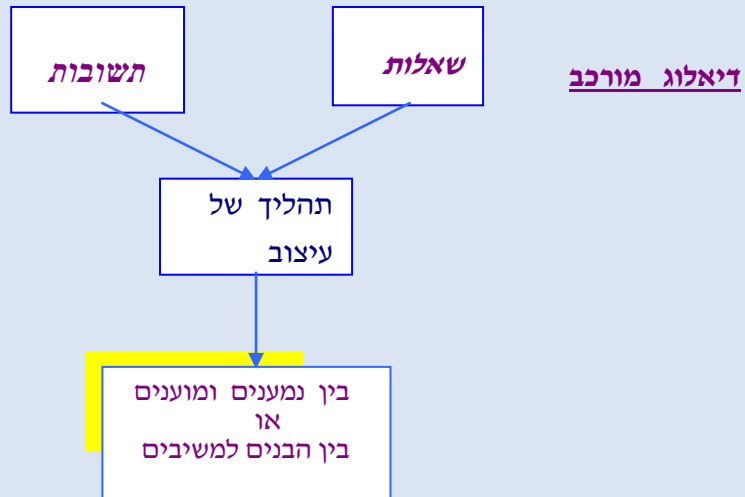
קראו בהגדה את **דברי התם**.

1. מיהו הנמען?
 2. מה זאת? [מה המסר?]
 3. מהי שאלתו?
 4. קראו את קטעי הפרשנות –
 - א. מהי שאלתו של התם? מהו המסר שעובר באמצעות השאלה?
 - ב. האם אופי השאלה של התם מתאימה לדמות שרשמנו על הלוח?
 - ג. מהי אם כן התשובה? **מהו המסר לתם?**
- ת:** את/ה אמור לו, את/ה תסביר לו - כיוון שהוא לא רואה את הקשר בין הדברים. ה' הוציא אותנו ממצרים { מבית עבדים } **בכוח** - מעבדות לחרות, ולכן עליך ועלי לקיים את חג הפסח ולהודות לאלוקים, על החירות הפיזית והמחשבתית.

משרד החינוך
המינהל הפדגוגי
אגף בכיר לארגון לימודים
הפיקוח ליישום חוק זכויות התלמיד

סיכום ביניים :

חכם, רשע, תם : המסרים מועברים אלינו באמצעות טכניקה מסוימת – מהי?

שאינו יודע לשאול

1. בדקו על הלוח, האם זה שאינו שואל - עונה על הרשום לאפיוני הדמות?
2. מה הוא שואל?
3. מהו המסר המועבר לנו באמצעות השתיקה?
4. האם יש כאן תשובה ?

נאמר בהגדה:

" את פתח לו ... – את, אתה, פתח לו [פתח בלשון חנך], אתה המוען פנה אליו, ספר לו והסבר לו מבלי שישאל.

5. קראו את הפרשנות –

- א. מה המוען יספר לנמען ? [יסביר ויספר את סיפור יציאת מצרים]. כאן המסר עובר באמצעות אמירה.
- ב. מה המסר באמירה לבן הרביעי ?
ת: יש ללמד, לספר, להסביר לבנים את סיפור יציאת מצרים, את החוקים והמצוות, את הפרשנויות והשונויות ביניהם, את ההשוואה וכלי הבחירה מבין האפשרויות.

משרד החינוך
המינהל הפדגוגי
אגף בכיר לארגון לימודים
הפיקוח ליישום חוק זכויות התלמיד

חלק שלישי – סיכום

כיצד מסרים אלו של ארבעת הבנים מעצבים לנו את המסר המרכזי בהגדה?
רמזים: עיינו / היזכרו בדברי הרמב"ם.

הזיקה היסטורית: " בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא
ממצרים... " [פרק י' משנה ה']

עד עכשיו עסקנו ביחסים ובמסרים של מוענים ונמענים. עכשיו אנחנו (התלמידים) נעביר את המסר.
כל קבוצה תקבל כרטיסיית משימה. המשימה היא אחידה לכל הקבוצות.

**ההגדה הטילה עלינו להעביר את המסרים באמצעותה מדור לדור
אנחנו פענחנו, הבנו את המסרים של המוענים והנמענים - ועכשיו אנחנו
המוענים!
עכשיו אנחנו [התלמידות והתלמידים] נעביר את המסר!**

1. רשמו ארבעה מסרים לארבעת סוגי התלמידים לפי ההגדה.
2. בהשוואה לימי המקרא כיצד היו מעבירים מסרים אז ובאילו דרכים הייתם מוסרים אותם מסרים היום?
3. הציעו דרכים לעיצוב מסרים אלו במדיה. לדוגמא: באמצעות העיתונות, בציור, בטיפוגרפיה, בתשדירים לרדיו, בכתבה, בהמחזה, באמצעות שירים, מוסיקה, הצגה, תשדירים לטלוויזיה, באמצעות תסקיר, סרט תעודה, בלוג, כתבה, קבוצת דיון, סרט אנימציה, באמצעות האינטרנט או בדרכים אחרות.
4. **האם נעביר את המסרים לאותם ארבע נמענים או לנמענים אחרים? נוספים?**
5. **עיצוב המסר בהגדה נעשה באמצעות דיאלוג [שאלה ותשובה].** האם תשתמשו באותו אמצעי או תעדיפו להשתמש באמצעים אחרים ובשפות תקשורת אחרות כדי להתאימם לנמענים שלכם? היוועצו בקבוצות העבודה.
6. **אילו זכויות באות לידי ביטוי בהעברת המסרים לנמענים השונים? עליכם לחזור ולקרוא שוב את אמנת זכויות הילד, ולברר ביניכם אילו זכויות מתממשות באמצעות העברת המסרים לנמענים השונים (אפשר להתייחס לדוגמה: הזכות לביטוי עצמי, הזכות לשויון, הזכות למידע, הזכות ללמוד, הזכות להשתתפות, הזכות לזהות ולתרבות)**

משרד החינוך
המינהל הפדגוגי
אגף בכיר לארגון לימודים
הפיקוח ליישום חוק זכויות התלמיד

הערה : עליכם התלמידים לתת הסבר לבחירת האמצעים ושפות התקשורת שבחרתם להשתמש בהם .

למורה : אופי הטקסט ומבנהו חייבים להיות בהלימה לנמענים שונים, דוגמא: .

לדוגמא בטקסט <u>מדיה כתוב</u>	סוג הטקסט
	טקסט אינפורמטיבי - חכם.
	טקסט משכנע - רשע.
	טקסט מגמתי - שאינו יודע לשאול. [על מנת לעורר אותו לשאול]
	טקסט מסביר ומבהיר - תם .

הערות:

ניתן להיערך וללמד פרק זה בשיטת גייגסו.
ניתן יהיה לעצב דגל קבוצתי שמאפייניו [צבע, צורה, קו] יישאו את מאפייני כל בן .

משרד החינוך
המינהל הפדגוגי
אגף בכיר לארגון לימודים
הפיקוח ליישום חוק זכויות התלמיד

משעבוד לחירות

מטרות

1. רלוונטיות ההגדה של פסח בכל דור ודור
2. פרשנותה של ההגדה של פסח מעיניהם של תלמידים במאה ה-21
3. פיתוח אזרחות אחראית לצעירים בחברה היהודית החבויים במנהגי חג הפסח
4. מעבדות לחירות – חשיבה ביקורתית ויוצרת

חומרים לשיעור

שמונה כרזות לפעילות בתחנות (על פי המצורף בהמשך)
מגוון חומרי יצירה (לפעילות היצירתית – סעיף 3)

מהלך השיעור

1. המורה תכין מבעוד מועד מספר מרכזי פעילות שכל אחד מהם מתאר תחנה במסע ההיסטורי, הפיזי והרוחני של בני ישראל מירידתם למצרים, דרך תקופת השעבוד שלהם ועד ליציאתם מעבדות לחירות וגיבושם כעם. כל מרכז כולל – ציטוט מתוך הסיפור המקראי, משימות קבוצתיות והצעות להמשך פעילות בנושא בו מרכז הפעילות מתמקד. (פירוט מרכזי הפעילות מופיע בהמשך).
2. התלמידים יחולקו לקבוצות עבודה. כל קבוצה תתבקש לעבור בין מרכזי הפעילות השונים, לבחור באחד מהם ולפעול על פי המשימות השונות המוצעות בו. חברי הקבוצות יתבקשו לתעד את מסקנות הפעילות הקבוצתית. התלמידים יוכלו לבצע חלק מהמשימות כמשימות בבית.
3. בקבוצות: כתיבת רשימה של זכויות הילד בזמן יציאת מצרים למול זכויות הילד/ה היום
במליאה: דיון על ההבדלים המשמעותיים במעמד הילד/ה אז והיום: במשפחה, בקהילה, במדינה.
4. לאחר סיום הכנת המשימות תתבקש כל קבוצת תלמידים להכין מיצג מסכם המבטא את תהליך הלמידה שהתקיים בכל מרכז פעילות. המיצג יכול להיעשות באמצעות – הצגה, בלוג, מיצג תלת ממדי, כרזה, כתיבת סיפור קצר או שיר. התלמידים יעזרו בכל תוצרי העבודה שהכינו בקבוצות.
5. עקרונות מנחים להכנת המיצג המסכם:

משרד החינוך
המינהל הפדגוגי
אגף בכיר לארגון לימודים
הפיקוח ליישום חוק זכויות התלמיד

- א. אילו זכויות באות לידי ביטוי, לדעתנו, בסיפור המקראי? (לדוגמה: גזירות פרעה על העברים מתייחסות לפגיעה במספר זכויות וביניהן **הזכות לחיים** – הרג הבנים היילודים, **הזכות לכבוד והזכות לחירות** – שעבוד העברים. דוגמה אחרת מתייחסת לסירובו של פרעה לתת לעברים לצאת למדבר ולקיים את עבודת האל – פגיעה בזכות **לחופש דת ובחופש הביטוי**)
- ב. האם הזכויות הללו נשמרו או נפגעו? למה זה קרה?
- ג. ביטוי לזכויות אלה באקטואליה כיום (ניתן לאתר בקטעי עיתונות)
- ד. ייחודו של הסיפור המקראי המוביל לחשיבה מובנית בעקבות הפעילות.
- ה. מיצוב זכויות הילד/ה בעקבות הפעילות.
6. כל קבוצה תציג בפני הכיתה את המיצג המסכם שהכינה ותוצרי למידה נוספים מהפעילות לפי בחירתם.
7. המורה תקיים עם התלמידים דיון מסכם בשאלות הבאות –
- א. אילו זכויות באות לידי ביטוי בסיפור המקראי המתאר את חיי הילדים העברים במצריים עד היציאה מעבדות לחירות?
- ב. אילו זכויות מתממשות או נשמרות? פרטו ונמקו את דעתכם.
- ג. אילו זכויות נפגעו? הזכויות של מי נפגעו? כיצד הייתם נוהגים היום לו זכויות שלכם ושל חבריכם היו נפגעו באותה מידה? במי הייתם נעזרים?
- ד. למה לדעתכם התרחשה פגיעה כזו? האם היא מוצדקת? (ניתן להתייחס בסוגיה זו לרצון בשליטה של המצרים, להיעדר הכרה בשונות ובייחודיות העברים כקבוצה דתית, תרבותית וחברתית נפרדת, לפחד מהאחר והשונה).
- ה. איך אנחנו יכולים לתקן בימינו את הפגיעה בזכויות כפי שקרתה בעבר? הציעו דוגמאות להתמודדות עם פגיעה בזכויות
- ו. הביאו דוגמאות מתוך תוצרי הפעילות בקבוצות – כתבות, סיפורים, פרשנויות, קטעי סרטים – המתארים מצבים דומים של פגיעה או שמירה על זכויות כיום.
- ז. על מי מוטלת האחריות להתמודד עם פגיעה בזכויות? כיצד אחריות זו צריכה לבוא לידי ביטוי?

משרד החינוך
המינהל הפדגוגי
אגף בכיר לארגון לימודים
הפיקוח ליישום חוק זכויות התלמיד

תחנה ראשונה – בני ישראל מגיעים למצריים

א וְאֵלֶּה, שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, הַבָּאִים, מִצְרָיִמָּה: אֶת יַעֲקֹב, אִישׁ וּבֵיתוֹ בָּאוּ... וְבְנֵי יִשְׂרָאֵל, פָּרוּ וַיִּשְׂרְצוּ וַיִּרְבּוּ וַיַּעֲצֻמוּ--בְּמֵאֵד מְאֹד; וַתִּמְלֵא הָאָרֶץ, אֹתָם" (שמות, א', א', ז')

משימה קבוצתית – אז והיום

בני ישראל שהגיעו למצריים התרבו והתעצמו עד אשר היוו מיעוט ניכר וייחודי בדתו, תרבותו ומנהגיו בקרב החברה המצרית.

חקרו ובדקו אילו קבוצות מיעוט ייחודיות קיימות היום במדינת ישראל.

בחרו קבוצה אחת, והציגו את המאפיינים שלה באמצעות קולאז' של תמונות וקטעי עיתונות מייצגים. על הקולאז' להציג מאפיינים, מנהגים, שפה, דת או כל היבט אחר שהוא ייחודי לקבוצה שבחרתם. שימו דגש על מצבם של הילדים השייכים לקבוצה !!

קראו את סעיף 30 באמנת זכויות הילד, ובררו – כיצד סעיף זה קשור לחקר הקבוצה שחקרתם, והאם הזכות בסעיף זה מתממשת עבור חברי הקבוצה שחקרתם.

הוסיפו לקולאז' זכויות נוספות שמבטאות, לדעתכם, את היחס לשונה מבחינה חברתית ותרבותית.

סכמו ורשמו את מסקנות הפעילות של כל חברי הקבוצה !!

תחנה שנייה – חיי עבדות

”יג ויעבדו מצרים את-בני ישראל, בפרך. יד וימררו את-חיייהם בעבדה קשה, בחמר ובלבנים, ובכל-עבדה, בשדה--את, כל-עבדתם, אשר-עבדו בהם, בפרך.”
(שמות, א', יג-יד')

משימות קבוצתיות – עבדות ילדים

עבדות היא תופעה בה אדם אחד משועבד לאחר ואינו חופשי לנהל את חייו כרצונו ועל פי אמונותיו ורצונותיו. עבות היתה תופעה נפוצה בתקופות היסטוריות בעבר. גם כיום קיימת עבדות בכלל ועבדות של ילדים בפרט במדינות שונות בעולם.

חפשו באינטרנט כתבה או תמונה המתייחסת לעבדות של ילדים בימינו. הציגו את הכתבה או התמונה והתייחסו ל נושאים הבאים – היכן קיימת עבדות של ילדים, הסיבות לניצול ילדים, תנאי העבדות ותוצאותיהם. הכנת מפה – קחו מפה של העולם, וסמנו את כל המדינות או האזורים בהם מתקיימת עבדות או ניצול של ילדים. לאחר שסיימתם הסיקו מסקנות לגבי המפה שהתקבלה

בדקו במה דומים תנאי העבדות של הילדים בימינו לאלה של בני ישראל בהיותם במצריים (עבודת פרך, תנאים קשים, ניצול ופגיעה)

קראו את סעיף 32 באמנת זכויות הילד, וחשבו כיצד סעיף זה באמנה נותן מענה לנושא עבדות הילדים כפי שלמדתם עליה

עיינו באמנה ובדקו האם יש זכויות נוספות שמגנות על ילדים מפני עבדות וניצול.

פעילות המשך:

קראו את הספר "איקבל וציפור הזהב", מאת: תלמה אליגון רוז ובדקו במה חייו של גיבור הסיפור איקבל, דומים לאלה של הילדים אליהם התייחסתם במשימה

סכמו ורשמו את מסקנות הפעילות של כל חברי הקבוצה !!

תחנה שלישית – גזירות השמד

”כב וַיֵּצֵא פְרַעֲהוּ, לְכָל-עַמּוֹ לְאֵמֹר: כָּל-הַבֶּן הַיְלֹוד, הַיֵּאֲרָה תִּשְׁלַיְכֶהוּ, וְכָל-הַבֵּת, תִּחְיֶינָה.” (שמות, א', כב')

משימות קבוצתיות – התמודדות עם השמד / רצח ילדים

פרעה מוציא צו להטבעת כל הבנים שנולדו לבני ישראל. תופעת רצח של והשמדה של ילדים אינה תופעה תנ"כית בלבד, והתקיימה גם בתקופות אחרות בהיסטוריה.

חקרו וחפשו באינטרנט דוגמה נוספת לרצח של ילדים. התייחסו לנושאים הבאים – היכן התקיימה או מתקיימת תופעה זו? מה היו הסיבות לרצח הילדים? האם נעשו פעולות כדי למנוע את המצב הזה?

קראו את חוק יסוד כבוד האדם וחירותו הקיים בישראל, וחשבו כיצד הוא קשור להטבעת הבנים במצריים ולדוגמאות אותן חקרתם בימינו.

<http://www.knesset.gov.il/laws/special/heb/yesod3.pdf>

קראו את סעיף 6 באמנת זכויות הילד, וחשבו מדוע היה חשוב להכניס אותו לתוך אמנת זכויות הילד.

פעילות המשך: עונש מוות

חפשו מידע בנוגע לעונש מוות – באילו מדינות מוטל עונש כזה? מה הנימוקים להטלת עונש מוות?

בשנת 2009 הוצגה בכנסת יוזמה: עונש מוות לרוצחי ילדים מתחת לגיל 13 חברי כנסת מעוניינים להביא לאישור הכנסת תיקון לחוק העונשין. לטענתם: "חיי אדם הם מקודשים, אך רוצחי ילדים אינם בני אדם אלא חיות טרף" חוו דעתכם על היוזמה הזו.

סכמו ורשמו את מסקנות הפעילות של כל חברי הקבוצה !!

תחנה רביעית – המפגש של משה עם אלוהים

”ויאמר משה אל-יהוה, בי אֲדַנִּי, לא אִישׁ דְּבָרִים אֲנֹכִי גַם מִתְמוּל גַּם מִשְׁלֶשׁם, גַּם מֵאֵז דְּבַרְךָ אֶל-עַבְדְּךָ: כִּי כָבֵד-פֶּה וְכָבֵד לְשׁוֹן, אֲנֹכִי. **י**א וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלָיו, מִי שָׁם פֶּה לְאָדָם, אוּ מִי-גִשּׁוּם אֵלֶם, אוּ חֲרָשׁ אוּ פֶקַח אוּ עֹנֵר--הֲלֹא אֲנֹכִי, יְהוָה. **י**ב וְעַתָּה, לָךְ; וְאֲנֹכִי אֶהְיֶה עִם-פִּיךָ, וְהוֹרִיתִיךָ אֲשֶׁר תִּדְבֹר..” (שמות, ד', י-יב)

משימות קבוצתיות – שפה וביטוי עצמי

חפשו במילון את משמעות הביטוי ”כבד פה וכבד לשון”.

עיינו בדברי פרשנים המתייחסים לביטוי ”כבד פה וכבד לשון” – רש”י, רמב”ן, מדרש רבה, אבן עזרא, ובדקו את התפיסות השונות המוצגות בנוגע למום של משה (גמגום, קושי בהבנת השפה המצרית, פגם פיזי בלשון, קושי להתבטא)

משרד החינוך
המינהל הפדגוגי
אגף בכיר לארגון לימודים
הפיקוח ליישום חוק זכויות התלמיד

תחנה חמישית – המכה הראשונה

" יט ויאמר יהוה אל-משה, אמר אל-אחרון קח מטף וקטה-קדף על-מימי מצרים על-נחרתם על-יאריתם ועל-אגמיתם ועל-כל-מקנה מימיהם--ויהיו-דם; והיה דם בכל-ארץ מצרים, ובצעים ובאבנים. כ ופעשו-כו משה ואהרן כאשר צוה יהוה, ונרם בפטה נרף את-המים אשר בנאור, לעיני פרעה, ולעיני עבדיו; ונהפכו כל-המים אשר-בנאור, לדם. כא והדגה אשר-בנאור מתה, ונבאש הנאור, ולא-נכלו מצרים, לשתות מים מן-הנאור; והיו הדם, בכל-ארץ מצרים. " (שמות, ז', יט-כא)

מש ימנה קבוצתית – "מכה מכה"

קראו פרשנויות לסיפור עשר המכות – רש"י, חז"ל, רשב"ם

בדקו כיצד מתייחסים הפרשנים לסדר המכות, ומדוע לדעתם ניחתה מכת הדם ראשונה (פגיעה במים שהם חשובים לחיים, מות הדגים המהווים מקור מזון, מים כמקור לחקלאות ולצרכים נוספים). חוו דעתכם על הפרשנויות, ונסו להציע הסבר משלכם לסדר ורצף המכות

פעילות יצירתית

א. כתבו סיפור קצר או ציירו שיבטאו את השפעת מכת הדם על האדם המצרי הפשוט. נסו לבטא בסיפור או בציור את ההשפעה של המכה על מחשבותיו, רגשותיו, התנהגותו וחייו היומיומיים שלו (הכנת מזון, עבודה, חי משפחה, ניקיון וכו').

ב. הכינו קומיקס המתאר שיחה בין ילד עברי וילד מצרי הנפגשים ליד באר מים בעיצומה של מכת הדם. חשבו מה יאמר כל אחד מהם לשני ביחס למכת הדם ולמה שקורה בעקבותיה בארץ גושן ובשאר מצרים.

משרד החינוך
המינהל הפדגוגי
אגף בכיר לארגון לימודים
הפיקוח ליישום חוק זכויות התלמיד

תחנה שישית – סיום תקופת העבודות במצריים

”כט ויהי בחצי הלילה, ויהנה הנה כל-בכור בארץ מצרים, מבכר פרעה הישב על-קסאו, עד בכור השבי אשר בבית הבור; וכל, בכור בהמה. ל ויקם פרעה לילה, הוא וכל-עבדיו וכל-מצרים, ותהי צעקה גדלה, במצרים: כי-אין בית, אשר אין-שם מת. לא ויקרא למשה ולאהרן לילה, ויאמר קומו צאו מתוך עמי--גם-אתם, גם-בני ישראל; ולכו עבדו את-יהוה, כדברכם. לב גם-צאנכם גם-בקרכם קחו באשר דברתם, ולכו; וברכתם, גם-אתי. לג ותחזק מצרים על-העם, למהר לשלחם מן-הארץ: כי אמרו, פלנו מתים.”
(שמות, יא', כט - לג)

משימה קבוצתית – מעבודות לחירות

חפשו במילון ובמקורות נוספים את משמעות ערך "חירות". ובדקו אילו פרשנויות יש למושג זה. סכמו לעצמכם את הפרשנויות השונות לערך זה.

עיינו באמנת זכויות הילד והציעו שתי זכויות המבטאות את מושג החירות לדעתכם.

בעזרת הפרשנויות השונות של מושג החירות הכינו כתבה קצרה תחת הכותרת
"מעבודות לחירות"

התייחסו בכתבה – לסיפור ההיסטורי של בני ישראל שיצאו ממצריים, לפרשנויות ערך החירות שאספתם, לזכויות המממשות חירות מתוך אמנת זכויות הילד, ולביטויים של חירות בימינו.

פעילות המשך:

לאחר שמסתיים חג פסח וחולף יום הזכרון לשואה ולגבורה מגיע יום העצמאות. קראו את מגילת העצמאות של מדינת ישראל, ומצאו בה התייחסות לערך החירות. חשבו מדוע היה חשוב להכניס למגילת העצמאות התייחסות לנושא החירות

סכמו ורשמו את מסקנות הפעילות של כל חברי הקבוצה !!

משרד החינוך
המינהל הפדגוגי
אגף בכיר לארגון לימודים
הפיקוח ליישום חוק זכויות התלמיד

ביבליוגרפיה

- במעגלי החיים / הרב מצגר, נחום לנגנטל / הוצאת ידיעות אחרונות, 1988 .
- הגדת פסח / הרב עדין שטיינזלץ / הוצאת כרטא י-ם, 1988 .
- הגדת פסח / הרב ישראל גורן, הרב שמואל אבידור / הוצאת ידיעות אחרונות
. 1977 .
- הגדת פסח / יונה זילברמן, חיים רון / הוצ' מודן 1992.
- מקראות גדולות / ספר שמות /
- עולם התנ"ך / ספר שמות / הוצ' דוידסון - אתי 1993 .

וובוגרפיה

אתר זכויות התלמיד, משרד החינוך

<http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Zchuyot>

יציאת מצרים

<http://mikranet.cet.ac.il/Pages/item.asp?item=10958>

עבדות ישראל במצרים

<http://www.daat.ac.il/daat/kitveyet/mahanaim/mitsraim/avdut.htm>

הגדת ראשי הציפורים

<http://www.imjnet.org.il/htmls/Popup.aspx?c0=14003>

הגדה של פסח – אוסף פירושים

<http://www.daat.ac.il/daat/vl/tohen.asp?id=59>

משרד החינוך
המינהל הפדגוגי
אגף בכיר לארגון לימודים
הפיקוח ליישום חוק זכויות התלמיד

פרשנויות לעשרת המכות

<http://mikranet.cet.ac.il/pages/item.asp?item=11724>

חוק יסוד כבוד האדם וחירותו

<http://www.knesset.gov.il/laws/special/heb/yesod3.pdf>

הגדה של פסח – כוחו של דיבור / ניסים ישעיה

http://www.faz.co.il/story_2080

הגדה של פסח- לקסיקון תרבות ישראל

<http://lexicon.cet.ac.il/wf/wfTerm.aspx?id=513>